

Коваль С.Л.

к.е.н., доцент кафедри фінансів

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Одне з центральних місць в економічній системі кожної держави займають місцеві бюджети, оскільки в них зосереджується значна частина державних фінансових ресурсів. Вони є найбільш чисельною ланкою бюджетної системи країни, відіграють важливу роль у перерозподілі валового національного продукту, фінансуванні державних видатків, перш за все, соціальної спрямованості.

Наявність у територіальній громаді фінансових ресурсів, достатніх для вирішення питань місцевого значення, визначає реальність місцевого самоврядування в тій чи іншій країні. У цьому зв'язку важлива роль в управлінні економікою країни належить місцевим бюджетам, які виступають інструментом впливу на темпи й пропорції суспільного розвитку та підвищення добробуту громадян. Формування місцевих бюджетів є водночас умовою і результатом соціально-економічного розвитку територій. Тому створення ефективного механізму їх формування є однією з актуальних проблем, від вирішення якої залежить стабільність розвитку економіки країни і регіонів.

Доходна частина місцевих бюджетів формується з трьох джерел: переданих загальнодержавних доходів, місцевих податків і зборів, міжбюджетних трансфертів.

У сучасних умовах серед доходів місцевих бюджетів провідне значення мають трансферти, частка яких коливалась впродовж 2006–2010 рр. від 40,0% до 49,5%. Визначальну роль відіграють загальнодержавні джерела надходжень, які пропорційно розподіляються за різними рівнями місцевих бюджетів. Частка переданих загальнодержавних доходів коливається на рівні 50-60%, серед них найбільшу частку займають податок з доходів фізичних осіб та плата за землю.

Доходна значущість місцевих податків і зборів є низькою, їхня частка у структурі доходів місцевих бюджетів за період з 2006 р. по 2010 р. становила не більше 2% [2, с. 112].

Реалізація конституційних гарантій самостійності органів місцевого самоврядування у вирішенні питань місцевого значення залежить від закріплення в чинному законодавстві механізмів забезпечених стабільних джерел доходів до місцевих бюджетів.

У міжнародній практиці місцеві податки і збори є основною статтею доходів місцевих бюджетів у більшості західних держав. Основою самостійності місцевих бюджетів в Україні повинні стати місцеві податки та збори й податки, на формування яких мають вплив органи місцевого самоврядування.

До введення в дію Податкового кодексу України місцеві податки і збори справлялися за правилами, встановленими Декретом КМУ «Про місцеві податки та збори» та Законом України «Про оподаткування». З 01.01. 2011 р. питання, пов'язані зі справлянням місцевих податків і зборів, регулюються нормами Податкового кодексу України (рис. 1).

Як видно із рис. 1, з уведенням у практику Податкового Кодексу значно скорочено перелік місцевих податків і зборів та змінено їх якісний склад, що відповідає теоретичним та практичним напрацюванням у сфері місцевого оподаткування вітчизняних дослідників та зарубіжному досвіду. Положеннями Кодексу визначається не тільки вичерпний перелік видів місцевих податків і зборів, але й встановлюються основи та механізм їх справляння.

Щодо запровадженого відповідно до Податкового кодексу України податку на нерухомість, то варто відзначити, що він на нинішній день діє в майже 130 країнах світу. Його поява дозволить залучити до наповнення доходами місцевих бюджетів вагомому джерела, яке в перспективі повинно стати основним у структурі існуючих у бюджетній практиці місцевих податків і зборів.

Рис. 1. Порівняльний перелік складу місцевих податків і зборів в Україні [1, с. 70]

Постійне прагнення до самостійності місцевих бюджетів, до подальшого розвитку та зміцнення місцевого самоврядування вимагає більшої фінансової незалежності та життєздатності органів місцевої влади. Рівень розвитку країни та зростання добробуту населення безпосередньо залежать від зростання повноважень місцевої влади, яка здатна забезпечувати належне фінансування закладів освіти, культури, охорони здоров'я, вирішувати проблеми та відстоювати інтереси населення, тощо. Дія інституту місцевого самоврядування є нормою демократичного розвитку країни, що передбачає широку автономію населення у вирішенні питань самоврядного розвитку. Все це є фундаментальною умовою для децентралізації бюджетних коштів.

На нашу думку, для підвищення ролі місцевого оподаткування у формуванні фінансових ресурсів регіону доцільно включити до складу місцевих податків і зборів податок з доходів фізичних осіб і плату за землю, які є бюджетоутворюючими в доходах місцевих бюджетів та покращити податковий менеджмент у сфері справляння місцевих податків і зборів.

Список використаних джерел

1. Дулік Т.О. Сучасний механізм місцевого оподаткування в Україні та його правове регламентування / Александрюк Т.Ю., Маркова Л.Г. // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: Економічні науки. — 2011. — № 2 (26). — С. 69–77.
2. Корнієнко Т.Н. Місцеві податки і збори в Податковому Кодексі України – шлях до зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів / Корнієнко Т.Н., Корнієнко С.А. // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: Економічні науки. — 2011. — № 1 (25). — С. 111–115
3. Про систему оподаткування: Закон України від 25.06.1991 № 1251-ХІІ. Місцеві податки і збори (обов'язкові платежі). – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1251-12>
4. Про місцеві податки і збори: Декрет Кабінету Міністрів України від 20 травня 1993 р. №56-93. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1251-12>